

Giới thiệu về Chuẩn mực Kế toán công Quốc tế (IPSAS)

Cũng như Chuẩn mực lập Báo cáo tài chính quốc tế (IFRS) được Liên đoàn Kế toán Quốc tế ban hành và được áp dụng chính thức từ 1/1/2005 của nhiều quốc gia trên toàn thế giới, Chuẩn mực Kế toán công Quốc tế (International Public Sector Accounting Standards – IPSAS) cũng được ban hành làm cơ sở pháp lý cho các đơn vị lĩnh vực công áp dụng.

Giới thiệu về Chuẩn mực Kế toán công Quốc tế (IPSAS)

IPSAS được công bố nhằm trợ giúp cho các đơn vị trong lĩnh vực công áp dụng và thực hiện trong công tác kế toán và lập báo cáo tài chính (BCTC) và nhằm nâng cao chất lượng và tính minh bạch trong lập BCTC bằng việc cung cấp thông tin tốt hơn cho các nhà quản lý trong việc đưa ra các quyết định cụ thể.

IPSAS được ban hành là một bước đi tích cực trong việc thống nhất hệ thống chuẩn mực kế toán trong lĩnh vực công trên toàn thế giới. Qua đó có sự thống nhất về cách ghi nhận, đo lường và trình bày các thông tin trên BCTC của các đơn vị trong lĩnh vực công. Theo IPSAS, các đơn vị hoạt động trong lĩnh vực công hàng năm phải lập BCTC là các đơn vị kinh tế có thể sử dụng kinh phí ngân sách nhà nước (NSNN). Các đơn vị kinh tế thuộc lĩnh vực công phải lập BCTC theo IPSAS là các đơn vị hoạt động theo nguyên tắc tự cân đối thu chi. Chênh lệch giữa các

khoản thu (gồm cả kinh phí NSNN cấp) trừ đi các khoản chi đã sử dụng trong quá trình hoạt động là thặng dư thuần hoặc thâm hụt thuần của đơn vị trong kỳ kế toán. Theo IPSAS, các đơn vị thuộc lĩnh vực công khi kết thúc năm tài chính phải lập 4 báo cáo bao gồm Bảng cân đối kế toán (phản ánh tình hình tài chính); Báo cáo kết quả hoạt động (phản ánh quá trình hoạt động và xác định thặng dư hoặc thâm hụt thuần); Báo cáo lưu chuyển tiền tệ và Thuyết minh BCTC.

Theo Báo cáo của Tổ chức Sở hữu Trí tuệ Thế giới – WIPO (2007), lợi ích của việc áp dụng IPSAS bao gồm:

- Nâng cao kiểm soát nội bộ và tính minh bạch về tài sản và nguồn vốn trong đơn vị;
- Thông tin đa dạng và nhất quán hơn về chi phí và thu nhập;
- Nâng cao tính nhất quán và tính so sánh của BCTC qua thời gian và giữa các tổ chức với nhau;
- Hạn chế tham nhũng ...

Liên đoàn Kế toán Quốc tế ban hành IPSAS dựa trên cơ sở kế toán tiền mặt và cơ sở kế toán dồn tích. Mục đích của việc ban hành IPSAS trên cơ sở kế toán dồn tích là để phù hợp với Chuẩn mực lập BCTC quốc tế (IFRS) và thích ứng với điều kiện của các đơn vị trong lĩnh vực công; và cũng để giải quyết các vấn đề về lập BCTC trong lĩnh vực công mà không được quy định bởi IFRS hoặc IFRS chưa đề cập đến. Dựa trên ý tưởng như vậy, nhiều chuẩn mực trong IPSAS được thiết kế dựa trên Chuẩn mực lập BCTC quốc tế.

Liên đoàn Kế toán Quốc tế cũng ban hành IPSAS trên cơ sở tiền mặt cho các đơn vị kế toán công và yêu cầu các đơn vị này phải trình bày các thông tin bắt buộc và những phần khuyến khích trình bày. Tuy nhiên, Liên đoàn Kế toán Quốc tế khuyến khích các đơn vị trong lĩnh vực công trình chuyển đổi kế toán trên cơ sở tiền mặt sang kế toán trên cơ sở dồn tích. Do vậy, các đơn vị trong lĩnh vực công áp dụng kế toán trên cơ sở dồn tích được tạo mọi điều kiện thuận lợi để đáp ứng với yêu cầu của chuẩn mực. Các đơn vị này có thể lựa chọn bất cứ khi nào để áp dụng IPSAS trên cơ sở dồn tích và khi đã lựa chọn áp dụng thì phải báo cáo đầy đủ theo quy định của chuẩn mực. Như vậy, trong tương lai sẽ có sự chuyển đổi của các đơn vị trong lĩnh vực công áp dụng IPSAS trên cơ sở tiền mặt sang áp dụng IPSAS trên cơ sở kế toán dồn tích.

Chuẩn mực Kế toán Công Quốc tế (IPSAS) bao gồm các chuẩn mực sau:

IPSAS 1: Trình bày BCTC

IPSAS 2: Báo cáo lưu chuyển tiền tệ

IPSAS 3: Thặng dư và thâm hụt thuần – Sai sót cơ bản và sự thay đổi các chính sách kế toán

IPSAS 4: Ảnh hưởng của việc thay đổi tỷ giá hối đoái

IPSAS 5: Chi phí đi vay

IPSAS 6: Báo cáo tài chính hợp nhất – kế toán về các đơn vị bị kiểm soát

IPSAS 7: Kế toán các khoản đầu tư vào công ty liên kết

IPSAS 8: Lập báo cáo tài chính về lợi ích trong công ty liên doanh

IPSAS 9: Doanh thu từ nghiệp vụ trao đổi

IPSAS 10 : Lập báo cáo tài chính trong nền kinh tế siêu lạm phát

IPSAS 11 : Hợp đồng xây dựng

IPSAS 12 : Hàng tồn kho

IPSAS 13 : Thuê tài sản

IPSAS 14 : Các sự kiện xảy ra sau ngày lập báo cáo

IPSAS 15 : Công cụ tài chính: khai báo và trình bày

IPSAS 16 : Tài sản đầu tư

IPSAS 17 : Tài sản, nhà cửa và thiết bị

IPSAS 18 : Lập báo cáo bộ phận

IPSAS 19 : Dự phòng, nợ phải trả và tài sản tiềm tàng

IPSAS 20 : Trình bày các bên liên quan

IPSAS 21 : Giảm giá trị của các tài sản không tạo luồng tiền

IPSAS 22 : Trình bày thông tin tài chính về lĩnh vực chính quyền trung ương

IPSAS 23	: Thu nhập từ các nghiệp vụ phi trao đổi (thuế và chuyển nhượng)
IPSAS 24	: Trình bày thông tin về ngân sách trên Báo cáo tài chính
IPSAS 25	: Lợi ích người lao động
IPSAS 26	: Giảm giá trị của các tài sản tạo tiền
IPSAS 27	: Nông nghiệp
IPSAS 28	: Công vụ tài chính: trình bày
IPSAS 29	: Công cụ tài chính: ghi nhận và đo lường
IPSAS 30	: Công cụ tài chính: khai báo
IPSAS 31	: Tài sản cố định vô hình
IPSAS 32	: Hợp đồng chuyển nhượng dịch vụ: người chuyển nhượng

Tại Việt Nam, để tiến tới sự hài hòa giữa kế toán nhà nước Việt Nam và IPSAS, phù hợp với xu thế hội nhập và phát triển và có khung pháp lý đầy đủ về kế toán trong lĩnh vực công thì cần thiết chúng ta phải xây dựng hệ thống chuẩn mực kế toán công của Việt Nam trên cơ sở IPSAS và phù hợp với điều kiện hoàn cảnh của Việt Nam. Để làm được điều này, theo ý kiến của nhiều chuyên gia kế toán, chúng ta nên thực hiện các bước sau:

- Cần nghiên cứu thực trạng và đề xuất sửa đổi bổ sung cơ chế tài chính công và kế toán nhà nước cho phù hợp với IPSAS;
- Biên dịch tài liệu và nghiên cứu IPSAS;
- Sửa đổi bổ sung cơ chế tài chính công phù hợp với IPSAS;
- Nghiên cứu xây dựng hệ thống chuẩn mực kế toán công của Việt Nam (Vietnamese Public Sector Accounting Standards-VPSAS);
- Triển khai áp dụng chuẩn mực kế toán công;
- Kiểm tra đôn đốc thực hiện việc áp dụng chuẩn mực trong lĩnh vực công.

Hiện tại trên thế giới có hơn 70 quốc gia và nền kinh tế áp dụng IPSAS và đã mang

lại những kết quả rất hữu ích. Trong số đó có cả các nước phát triển và các nước đang phát triển. Tuy nhiên, việc áp dụng IPSAS cũng gặp phải một số khó khăn nhất định như chi phí chuyển đổi thống nhất một hệ thống BCTC trên cơ sở kế toán tiền mặt sang cơ sở kế toán dồn tích là rất lớn. Hơn nữa, việc thiếu hụt đội ngũ kế toán có trình độ chuyên môn cao và sự kháng cự trước những thay đổi mới của những người thực hiện và IPSAS là chuẩn dựa trên cơ sở các nguyên tắc cơ bản chứ không phải là đưa ra các quy định chi tiết cụ thể ... là những khó khăn mà các nước áp dụng IPSAS đang gặp phải khi áp dụng các chuẩn mực này. Cũng phải nói rằng sẽ rất khi khăn trong việc áp dụng IPSAS đối với các quốc gia nhưng đây là xu hướng tất yếu trong kế toán quốc tế, do vậy các quốc gia cần đưa ra một lộ trình cụ thể để áp dụng, tiến tới thống nhất BCTC trong các đơn vị trong lĩnh vực công.